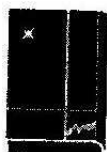

ارکان ارزیابی هنرهای نقاشی

م. د. آوری و نوشته :

م. نوشته مومنی

انتشارات
سپهر

۱۳۹۹

سرشناسه :	مومنی ، هوشنگ ، ۱۳۲۱
عنوان و نام پدیدآور :	ارزان ارزیابی هنرهای نقاشی / گردآورنده و مترجم هوشنگ مومنی.
مشخصات نشر :	تهران ، انتشارات ستاره سپهر ، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری :	۴۰۶ ص. : مصور، (بیشی رنگی).
شابک :	۹۸۲۴۴-۰۰-۹۸۸-۲-۷
عنوان پشت جلد به انگلیسی :	Principles of Painting Arts Evaluation
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه.
موضوع :	نقاشی -- نقد و تفسیر
موضوع :	Painting -- Appreciation
موضوع :	هنرمندان -- آموزش
موضوع :	Artists -- Training of
موضوع :	دانشگاه‌ها و مدارس عالی هنری
موضوع :	Art Schools
شناسه افزوده :	وایت، کیت ، ۱۹۵۱ - م.
شناسه افزوده :	White, Kit
رده بندی کنگره :	ND۱۱۴۳/م۸الف۴ ۱۳۹۸
رده بندی دیویی :	۷۵۰/۱۱
شماره کتابشناسی ملی :	۵۶۰۹۸۲۰

انتشارات
سپهر

میراث ایرانی هنرهای نقاشی

گردآوری: هوشنگ کریمی

مسئول فنی و طراحی: مژگان کریمی

ناشر: انتشارات ستاره سپهر

چاپ اول: ۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰

بهاء: ۱۳۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۲۴۴-۷-۲

تلفن مرکز پخش: ۸۸۹۴۳۸۴۶-۸۸۹۴۴۰۶۱

نمابر: ۸۸۹۳۵۹۷۵

پیام نگار: Info@sepehr-bookshop.com

تارنما: www.sepehr-bookshop.com

تهران خیابان ولیعصر پانینتر از میدان ولیعصر خیابان فیروزه

مجتمع تجاری و اداری ولیعصر طبقه چهارم شماره ۷۰

صندوق پستی: ۴۳۱۵-۱۴۱۵۵ تهران

حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

بنام خدا

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۷	فصل ۱ : ارزیابی هنر نقاشی
۳۹	فصل ۲ : نرم افزار ارزیابی هنر نقاشی و هنر کامپیوتری سه بعدی
۸۹	فصل ۳ : داوری و نقد هنر نقاشی
۱۰۹	فصل ۴ : معیارهای ارزیابی و انتخاب دست هنرمند برجسته هنر نقاشی و هنر تندیس
۱۳۷	فصل ۵ : ۱۰۱ نکته آموزشی برای هنرجویان و بهترین هنر سراها در آمریکا و اروپا
۲۵۷	فصل ۶ : گزیده آثار و دوره زمانی هنری هنرمندان مدار جهان
۳۱۷	فصل ۷ : تعاریف سبک های هنر نقاشی
۳۶۹	فصل ۸ : پاره گفتار هنرمندان هنر نقاشی
۴۰۳	منابع و مآخذ

مقدمه

اندیشه‌ها، ارزش‌های ذهنی و انتقال تجربه‌های خلق هنر، نفوذ و اثرات اجتماعی آن باید در فضا، زمان و مکان خود ارزیابی شوند. هنر فرزند زمان خود است و زبان و گویش خود را دارد. هنرهای تجسمی، موسیقی، ادبیات، شعر، معماری و هنرهای اجتماعی سرمایه‌های یک جامعه هستند. هنرها حافظه جمعی جامعه را افزایش می‌بخشند. ارزش هنر در زندگی فردی نیز بسیار ارزشمند است. زندگی ما با هنر احاطه شده است. بدون آگاهی شخصی، زندگی روزانه ما با هنر همگام و هماهنگ است. تاریخ هنر نشان می‌دهد از زمان خلقت بشر هنر همواره همراه بشر بوده است. هنر در فرهنگ، اهداف، آرزوها و احساسات ما دخالت دارد. هنر که یک درک بیشتر احساساتمان است.

اهمیت هنر در ایجاد احساس زیباره و آزادی است. هنر بیان تفکرات و ذهنیت انسان است. هنر به زندگی معنا می‌بخشد و احساس درونی را آرام می‌کند. احساسات درونی، افکار و دیدگاه هنرمند با هنر انتخاب رنگها، اشکال، بر روی بوم انتقال می‌یابند.

در یک تعریف ساده "هنر بیان تصورات و تخیلات حالت هنر را بهره‌گیری از مهارت‌های فنی و علمی در فرآیند بوجود آوردن و تولید کار هنری است. اثر هنری، نوآوری و آفرینش هنری نامیده میشود.

کارشناسان و استادان هنر معتقدند خلق کار هنری انگیزه‌ای برای هنرمند است تا کار خود را به جویندگان و دوست‌داران هنر عرضه کند. ارزش هنر در بیان و مشارکت گذاردن تفکرات، احساسات، هیجانات، دیدگاه‌ها و کشمکش‌های درونی هنرمند است. به همین دلیل ارزیابی کار هنر بسیار پیچیده و با اهمیت است.

بهترین تعریفی که از هنر دیداری میتوان ارائه داد: "هنر دیداری خلق اثری آگاهانه از زیبایی‌ها، مفاهیم، مهارت‌ها، تخیلات و تصورات هنرمند است." از آنجائی که "اندیشه کلید گنج‌های ناگشوده هنرمند است" پایگاه هنر بر اندیشه‌ها و نوآوریها استوار است. شغل هنرمند بیان واقعیت‌ها نیست بلکه بیان ایده‌ها، اندیشه‌های ضمیر ذهنی خود

است. هنر بازتاب کمبودهای فکری و ذهنی ما است. نقاشی یک هنر خاموش است و از هر تابلو یک اثر ذهنی و فکری پدید می‌آید، ارزش هنر نقاشی با خالق آن است اگر هنرمند اثر هنری خود را بفروشد دیگر اثر هنری او وجود نخواهد داشت و حتی کپی آن نیز جایگزین آن نیست.

زیبائی هنر نقاشی با چشم درک می‌شود، بازدید از کارهای هنری هنرمندان قدردانی از هنر آنان است. یک اثر هنری را زمانی میتوانیم بدرستی درک کنیم که فرایند آفرینش آن را تحلیل کنیم. هنرها میتوانند با یکدیگر آمیخته شوند و هنر نوینی را پدید آورند. هر شار با موسیقی و هنر نقاشی، هنر سینما و هنرهای الکترونیکی ترکیب های نوینی از هنرها را می‌آفرینند و آن را مطلوب زمان خود می‌کنند.

طبیعت زانگاه آفرینش هنر است. گونه‌های هنر در طبیعت بی‌شمار هستند بشر همچنان در جستجو و کشف هنرهای پنهان جهان است. ذهن هنرمند همواره کوشش دارد تا هنرهای پنهان را آشکار سازد. خواسته بشر هنر نوین و نوآوری هنری است. هنرمند عنصر شخصیت خود را با عرضه هنر آشکار می‌سازد. هنرمند خادم معنوی بشر است.

برای یک کار هنری خوب چرخه حیات و پایداری نیست. هر هنری بیننده خود را دارد. هنرمند امانت‌دار استعدادهای خدادادی خلق هنر است. هنرمند توانهای ذهنی خود را به جامعه باز می‌گرداند. هنرمند اندیشه‌ها و احساسات هنری خود را با زبان ویژه خود برای بیننده بنمایش می‌گذارد. استعدادهای هنری هنرمند در گذشته و حال و آینده در حرکت هستند و هنرمند با خلق هنر خود به حرکت ذهن پویای خود ادامه میدهد.

هنرمند از تئوری پیروی نمی‌کند. او تئوری را پدید می‌آورد و می‌پروراند. در هنر همه چیز بر احساس هنرمند از زمان و مکان خود استوار است. یک اثر هنری یک موجود زنده و تخیلی است، فعال است و بر ذهن و فکر بیننده اثر می‌گذارد و گاهی هم ماندگار میشود.

اثر هنری در ذهن بیننده زندگی میکند و به حیات خود ادامه میدهد. اثر خوب هنری با معیارهای مالی و پولی ارزش‌گذاری نمی‌شود. دوران زندگی هنر راستین، مستقل از زندگی هنرمند است. حیات و جاودانگی هنر بسیار بیشتر از دوران حیات آفریننده آن

است. هر مقدار برداشت و درک هنرمندان، هنردوستان و اساتید از هنر بیشتر باشد ماندگاری هنر پایدارتر است. هنر دوست کسی است که عشق پنهان هنر را درک کند و هر بار با دیدن آن نکته‌ای تازه از آن دریابد.

کارشناسان و اساتید هنر تقریباً واژه‌های ارزیابی هنر Art Evaluation، سنجش هنر Art Assessment، ارزشیابی هنر Art Appreciation را در معنا و مفهوم مشابهی بکار می‌برند.

نخستین ارزیابی کار هنر صورت ظاهری و زیبایی هنر است. هنر زیباشناسی عمیقاً موضوع شخصی است. زیرا هر یک از ما هر چیزی را متفاوت از دیگری می‌بینیم و معنای صحت زیبایی برایمان خاص، بستگی به عوامل بسیار شخصی، تعبیرها، تفسیرهای ما از کلمات، سلیقه، تجربه‌ها و سوابق ذهنی ما دارد. بی‌تردید هنر نقاشی یک هنر دیداری است بدین معنا که دایره‌ی ما درباره آن چیزی است که می‌بینیم و نه آنچه را که از می‌فهمیم.

کارشناسان و ارزیابان کارهای هنری دست‌اندند نتیجه کار هنری هنرمند را نمی‌توان تنها برپایه قضاوت شخصی ابراز کرد. یک کار هنری تنها بر پایه خوش آمدن، خوش نیامدن از کار هنری داوری نمی‌شود. استقبال رایج از احساسات بازدیدکنندگان نیز بمعنای ارزیابی کار هنری نیست. برای ارزیابی کار هنری هنرمند نیاز جستجو و پاسخ پرسشهای متعدد، تعیین معیارها و سنجه‌های تخصصی ارزشیابی است.

پرسش دیگری برای ارزیابی یک کار هنری هنرمند جستجو برای سبب و دلیل دوست داشتن، یا دوست نداشتن بازدیدکنندگان و کارشناسان از یک کار هنری است؟ پاسخ این پرسش ما را به تعیین عوامل ارزیابی کار هنری راهنمایی می‌کند. بارها از دلایل و عوامل ارزیابی بازدیدکنندگان و اظهار نظر آنان درباره کار هنری ظاهر شده است. معمولاً این گونه اظهار نظرهای بینندگان سطحی و کارشناسانه نیستند و میتوان با توضیح و تشریح کار هنری نظر بیننده را تغییر داد. مثلاً ممکن است بازدیدکننده تنها بدلیل رنگ تاریک تابلو نقاشی آن را دوست نداشته باشد اما موضوع نقاشی یا پیامی را که نقاشی انتقال داده است برای او جالب باشد. بی‌شک کار یک هنرمند، با یک سنجه و عبارت "تابلو تاریک کشیده شده است" نمی‌تواند ارزیابی شود. ارزیابی کار هنری بر پایه سنجها

و معیارهای علمی و مستدل و منطقی انجام می‌شود. برای داوری و رد یا قبول یک کار هنری دلایل، شرح و تفصیل بیشتری نیاز است.

کارشناسان معتقدند، پاره‌ای از کارهای هنری را نمی‌توان به آسانی ارزیابی کرد. زیرا ارزیابی یک تابلو نقاشی یا یک مجسمه هنری نیاز به جمع‌آوری اطلاعات مربوط اندیشه‌های ذهنی و عینی زمانی و مکانی هنرمند دارد. اگرچه بیشترین و بالاترین امتیاز و معیارها و ضوابط ارزیابی یک تابلو نقاشی کاملاً عینی و دیداری هستند. اما بررسی اندیشه‌های هنری هنرمند در آفرینش تابلو هنری نقش مهمی در ارزیابی از کار هنرمند دارد.

از طرفی عده‌ای از کارشناسان هنر، پرسشهای دیگری را برای ارزیابی کار هنری یک هنرمند طرح می‌کنند. مثلاً هدف و مقصود و منظور هنرمند از خلق تابلو نقاشی چه بوده است؟ اندیشه‌های هنرمند در آفرینش کار هنری چیست؟ هنرمند در کار هنری خود هدف و قصد خاصی پیامی را دارد؟ آیا این پیام در تابلو کار هنری وجود دارد و ببیننده منتقل می‌شود؟ بهیچ‌است پرسشهای بی‌شماری را میتوان طرح کرد و البته هرچه تعداد پرسش‌ها بیشتر باشد، دقت و نتیجه ارزیابی افزوده می‌شود.

نکته دیگر، برای ارزیابی کار هنری درجه اعتبار اطلاعات جمع‌آوری شده، درستی حقایق درباره کار هنری اهمیت ویژه‌ای دارد. هر مقدار اطلاعات و حقایق بیشتری، بویژه درباره بافت و پس پرده‌های ذهنی و عینی هنرمند در خلق کار هنری در دست باشد ارزیابی کار هنری با دقت بیشتری انجام می‌شود.

معمولاً نظرخواهی از استادان، ارزیابان، بازدیدکنندگان، مجموعه‌داران، هنردوستان منبع اصلی جمع‌آوری اطلاعات در ارزیابی یک کار هنری است. برای اجرای فرایند ارزیابی هنر، ارزیابان هنر نباید، تنها به اظهارنظر و بیان صفات ظاهری و یا انعکاس نظر بازدیدکنندگان اکتفا کنند، بلکه بهتر است پرسش‌نامه‌هایی برای جمع‌آوری اطلاعات بازدیدکنندگان و کارشناسان تهیه شود و برپایه آن اطلاعات لازم برای ارزیابی جمع‌آوری شود.

عده‌ای از خبرگان ارزیابی هنر بر این باورند عواملی چون سن، تجربه، مهارت و حتی دوره‌های آموزش هنرمند در خلق یک اثر هنری ارزشمند تاثیر بسزائی دارد. زیرا

بدفعات دیده شده است یک هنرمند نوجوان، تابلوهای نقاشی بسیار ارزشمند آفریده است.

یک پرسش کلیدی، آیا در هنگام ارزیابی از کار هنری هنرمند، ارزیابان هنر باید به ویژگیهای شخصیتی، شهرت و دوره و موقعیت‌های زمانی هنرمند نیز توجه داشتند باشند؟ پاسخ منطقی برای این پرسش در دست نیست، از آنجائی که خلق اثر هنری تابع اندیشه، زمان، سوابق ذهنی، تخیلات، موقعیت‌های جغرافیائی، فرهنگی و بسیار عوامل شناختی و ناشناخته دیگری است. بنابراین توجه ارزیابان هنر به این عوامل درجه اهمیت قرار دارد. مثلاً کارشناسان و ارزیابان هنر معتقدند، معیارها و ضوابط ارزیابی کیفی یک اثر هنر چهره‌نگاری، باید برپایه ضوابط و معیارهای سبک هنر واقع‌نگاری باشد. از استانداردهای تعیین شده واقع‌نگاری پیروی کند. در حالیکه استانداردهای کار هنر چهره‌نگاری به سبک هنر نقاشی اکسپرسیونیست متفاوت است. در سبک هنر نقاشی اکسپرسیونیست قصد و هدف هنرمند خلق چهره و تصویر واقعی نیست. هنرمند ضوابط ذهنی خود را با بهره واقعی و عینی شخص و شیئی انطباق نمی‌دهد. در هنر اکسپرسیونیست، قصد هنرمند، انتقال ذهنیت خود در خلق هنر است.

از نظر کارشناسان، ارزیابان و اساتید هنر، بافت کار هنری از عوامل مهم ارزیابی کار هنری است و باید بدان بهای زیادی داد. عالیت‌ترین یا سبک هنر است. هنرمند با سبک هنری خود شاهکار هنری را شکل می‌دهد و آن را می‌آفریند. سبک هنر هنرمند نظام ترکیب‌بندی و شیوه و مهارت فرم دهی و عینیت و ذهنیت کار هنری، او است. آنچه در کار هنری هنرمند ارزش ویژه‌ای دارد، بیان موضوع هنری است. دوقه استعداد و محتوادی کار هنری هنرمند در موضوع هنر دیده میشود.

یکی از بهترین و آسان‌ترین فرایندها و روش ارزیابی یک کار هنری، بررسی و درک بافت یا زمینه و موضوع فکری هنرمند در آفرینش هنر است. زیرا بدین ترتیب است که می‌توانیم بهتر به سابقه ذهنی، هدف، تجربه، مهارت و منظور هنرمند از خلق اثر هنری پی ببریم. گفتگو با هنرمند بهترین پاسخ‌ها را برای درک ذهنیت هنرمند و بافت هنری او در خلق هنر فراهم میکند.

عامل مهم دیگر در ارزیابی کار هنری انتخاب روش ارزیابی کار هنری است. هنگامی که به بافت، شرایط و موقعیت‌های مکانی و زمانی یک کار هنری پی بردیم و آن را ارزیابی کردیم نوبت به انتخاب روش ارزیابی کار هنری هنرمند می‌رسد. ارزیابی کار هنری نیاز به تخصص، دانش و تجربه دارد. دشوارترین بخش ارزیابی مربوط به داوری مستدل، غیر شخصی، روشمند و علمی است.

نکته مهم دیگر در ارزیابی کار هنری، شناخت و ارزیابی درونمایه یا موضوع نقاشی است. مثلاً، آیا تصاویر خلق شده از اسطوره‌های تاریخی تهیه شده است؟ یا هنرمند رخدادی تاریخی را به تصویر درآورده است؟ آیا هنرمند توانسته است رخداد تاریخی را بدرستی به تصویر درآورد؟ ویژگی‌ها و پیام‌های تصویری رخداد چیست؟ آیا پیام هنرمند در نقاشی بدرستی منعکس است؟

ترکیب‌بندی کار هنری از منحنه‌های بسیار مهم در ارزیابی کار هنر نقاشی است. معنای ترکیب‌بندی در هنر نقاشی، طراحی کلی یا مکان‌نمایی عمومی است. مثلاً کارهای سه هنرمند بزرگ نیکلاس پوسین *Nicolas Poussin*، ادگار دیگاس *Edgar Degas* و جی‌اچ‌اچ انگرز *J.A.D Ingres* در هنر ترکیب‌بندی خراپند ترکیب‌بندی نقاشی، بسیار مورد توجه کارشناسان و هنرمندان قرار دارد.

در بسیاری از موارد پیروزی و مهارت هنرمند در خلق تابلو نقاشی و آفرینش تصاویر گوناگون، بستگی به قدرت و اعتماد بنفس هنرمند در نوآوری، طراحی، ترسیم اشکال، خطوط مختلف و برجسته‌سازی خطوط نقاشی دارد. در هنر نقاشی استفاده از رنگ‌ها دارای نفوذ و اثربخشی بسیاری است، مثلاً رنگ‌ها و انتخاب رنگ، مناسب برای برانگیختن احساسات و جلب دید بیننده به تابلو نقاشی بسیار مفید و موثر است. بنابراین سنجش و ارزیابی رنگ‌های بکار گرفته شده در کار هنری هنرمند نقش مهمی در داوری صحیح از هنر نقاشی دارد. هنرمندان و نقاشان از رنگ‌ها برای ایجاد انگیزه، برانگیختن احساسات در بیننده و همچنین بهره‌گیری از اثرات روشنایی در طبیعت و نمایش فنون کار هنری خود استفاده می‌کنند. بنابراین برای ارزیابی کارشناسانه از تابلو هنر نقاشی باید این پرسش طرح شود که هدف هنرمند در استفاده از رنگ‌ها چه بوده است؟

در یک جمع‌بندی، برای اینکه ارزیابی دقیقی از کار هنرمند داشته باشیم باید از مکان‌های هنری، موزه‌ها، گالری‌ها و نمایشگاه‌های نقاشی دیدن کنیم و با مطالعه ماهنامه‌های هنری کتابها و مقالات هنری اطلاعات خود را در زمینه چگونگی و تکنیک ارزیابی کار هنری افزایش دهیم.

ارزیابی سبک‌های هنر نو در نقاشی بویژه سبک هنر آبستره تجزیدی کار آسانی نیست. بطور کلی ارزیابان و بینندگان برای ارزیابی سبک‌های نقاشی هنر نو آزادی بیشتری دارند. و تمرکز ارزیابی آنان در سنجش شیوه، نقاشی خطوط، اشکال، رنگها، بافت، کار با قلمو است.

باید توجه داشت، بررسی و نقدنویسی برای یک اثر هنری کاری بسیار دقیق و مشکل است. زیرا برای تهیه گزارش ارزیابی یک کار هنری، مستندات، معیارها و ضوابط نگارش و نقدنویسی هنری در اختیار ما نیست. از طرفی گزارشها و معیارهای در اختیار ارزیابان و کارشناسان هنر نقاشی نیز کمتر قابل تمیم از یک کار بکار هنری دیگری است.

در دهه‌های قرن بیست و یک با پیشرفت های اعجاب‌آور کامپیوترها، ما شاهد ساخت نرم‌افزار ارزیابی هنر نقاشی بنام Smartify هستیم. نرم افزار اسمارتیفای، با اسکن کردن تصویر آن را می‌شناسد و اطلاعات بیشتری را برای درخواست‌کنندگان راء میدهد. نرم‌افزار اسمارتیفای ابزار توانمند در بازاریابی دیجیتال. کارهای هنری است. این نرم‌افزار اطلاعات مورد نیاز را در اختیار بازدیدکنندگان و درخواست‌کنندگان کارهای هنری فراهم میکند. این نرم‌افزار امکانات انتقاد از کارهای هنری را ندارد.

سخن پایانی، ساختار کتاب ارزیابی هنر نقاشی با هدف آشنایی هنرجویان با اردوستان و سایر علاقمندان به هنر ارزیابی و تهیه گزارشهای نقد هنر نقاشی تهیه شده است. ساختار این کتاب در هشت فصل بترتیب زیر است :

فصل ۱ : ارزیابی هنر نقاشی

فصل ۲ : نرم‌افزار ارزیابی هنر نقاشی و هنر کامپیوتری سه بعدی

فصل ۳ : داوری و نقد هنر نقاشی

فصل ۴ : معیارهای ارزیابی و انتخاب بیست هنرمند برجسته هنر نقاشی و هنر تندیس

جهان

فصل ۵ : ۱۰۱ نکته آموزشی برای هنرجویان و نام بهترین هنرسراها در آمریکا و اروپا

فصل ۶ : گزیده آثار و دوره زمانی هنر هنرمندان نامدار جهان

فصل ۷ : تعاریف سبک‌های هنر نقاشی

فصل ۸ : پاره گفتار هنرمندان هنر نقاشی

فصل پنجم کتاب به ۱۰۱ نکته آموزش هنر نقاشی اختصاص داده شده است. این

قسمت ترجمه کامل کتاب 101 Things to Learn in Art School اثر Kit White است.

فصل هفتم کتاب راهنمایی شناخت سبک‌های نقاشی است.

فصل هشتم کتاب انتخاب پاره‌ای از سخنان ناب هنرمندان بزرگ نقاشی است. این

قسمت از کتاب برای شان دادن ذهنیت هنری هنرمندان بزرگ است.

امیدوارم هنرمندان هنرجویان و اساتید هنر راهنمای من در مجموعه‌های دیگر از

موضوعات هنری باشند.

بسیار و آرزوی توفیق برای هنرمندان و هنردوستان

هوشنگ مومنی

تابستان ۱۳۹۹

پست الکترونیک: Hooshangmomeni2013@yahoo.co